

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ohje
17060/2

Ravitsemus- ja terveystieteiden valvontaohje

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET	3
3 ELINTARVIKKEISTA ESITETTÄVIÄ RAVITSEMUS- JA TERVEYSVÄITTEITÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET	5
4 TOIMIJAN OMAVALVONTA	6
4.1 Toimijan vastuu	6
4.2 Valmistajan, valmistuttajan, maahantuojan ja pakkaajan omavalvonta.....	8
4.3 Myyjän ja markkinoijan omavalvonta	10
5 VIRANOMAISVALVONTA	11
5.1 Riskiperusteisuus.....	11
5.2 Valvontaviranomaiset	12
5.3 Valvonnan toteuttaminen.....	13
6 VOIMAANTULO	14

1 JOHDANTO

Tämä valvontaohje on tarkoitettu elintarvikevalvontaviranomaisten ja elintarvikealan toimijoiden käyttöön.

Lisätietoa löytyy Ruokaviraston ohjeesta 17052, Ravitsemus- ja terveysväiteopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille. Ajankohtaisin tieto ravitsemus- ja terveysväiteasetuksen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä löytyy Ruokaviraston sivuilta www.ruokavirasto.fi/terveysvaitteet.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Ruokaviraston näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET

Ravitsemus- ja terveysväitteitä koskevat keskeiset säädökset ovat:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä (myöhemmin väiteasetus)
- Väiteasetusta on muutettu seuraavilla asetuksilla:
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 107/2008, asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta komissiolle siirretyn täytäntöönpanovallan osalta
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 109/2008, asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta
 - Komission asetus (EU) N:o 116/2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta ravitsemusväitteiden luettelon osalta
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta (myöhemmin elintarviketietoasetus)

- Komission asetus (EU) N:o 1047/2012, asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta ravitsemusväitteiden luettelon osalta
- Komission asetus (EU) N:o 432/2012, muiden kuin sairauden riskin vähentämiseen ja lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavien elintarvikkeita koskevien sallittujen terveystväitteiden luettelosta
- Komission asetukset, joilla hyväksytty ja hylätty sairauden riskin vähentämiseen ja lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavia terveystväitteitä löytyvät komission rekisteristä: ec.europa.eu/nuhclaims
- Komission täytäntöönpanopäätös (2013/63/EU) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 10 artiklassa säädettyjen terveystväitteisiin sovellettavien erityisten edellytysten täytäntöönpanoa koskevien suuntaviivojen hyväksymisestä
- Elintarvikelaki (23/2006)
- Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004 (13.12.2019 asti) / (EU) 2017/625 (14.12.2019 alkaen)

EU-lainsäädäntö löytyy osoitteesta: eur-lex.europa.eu/

Kansallinen lainsäädäntö löytyy osoitteesta: www.finlex.fi/

Muut ravitsemus- ja terveystväitteitä koskevat ohjeet:

- Komission soveltamisohje Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevien ravitsemus- ja terveystväitteiden täytäntöönpanosta
- Jäsenmaiden yhteinen ohjeistus terveystväitteiden sanamuotojen joustavuudesta
- Lääketieteen ja ravinto- ja ravitsemusalan ammattilaisia edustavien kansallisten järjestöjen tai terveysalan yleishyödyllisten järjestöjen suositusten käytöstä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä ja markkinoinnissa. (Ruokaviraston ohje 17014)
- Ravitsemus- ja terveystväiteopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille (Ruokaviraston ohje 17052)
- Terveystväitteiden tarkastuslomake (Ruokaviraston ohje 17065)
- Pikaopas ravitsemus- ja terveystväitteiden käyttöön (Ruokaviraston ohje 17075)
- Ajankohtaisin tieto ravitsemus- ja terveystväiteasetuksen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä löytyy Ruokaviraston sivuilta www.ruokavirasto.fi/terveysvaitteet

3 ELINTARVIKKEISTA ESITETTÄVIÄ RAVITSEMUS- JA TERVEYSVÄITTEITÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET

Kaikessa elintarvikkeiden kaupallisessa viestinnässä saa käyttää vain hyväksytyjä ravitsemus- ja terveysväitteitä. Pakkausmerkintöjen lisäksi tämä koskee kaikkea elintarvikkeen esillepanoa ja markkinointia sekä elintarvikkeesta luotua mielikuvaa, kuten esimerkiksi:

- Lehti-, radio- ja tv-mainokset, esitteet, lehdet, kirjat, tuotekuvastot, postimyyntikuvastot, internetsivustot, terveydenhuoltoalan ammattilaisille tarkoitettu aineisto, sosiaaliset mediat (mm. Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, YouTube), blogit, kauppakeskusten kuulutukset, kyltit, hyllymerkinnät, esillepanoaineisto, suullinen markkinointi, jne.

Mitä ovat ravitsemus- ja terveysväitteet?

Väite

- on vapaaehtoinen esitys tai kuvaus, ei lainsäädännön mukaan pakollinen.
- toteaa, esittää tai antaa ymmärtää, että elintarvikkeella on ravitsemukseen tai terveyteen liittyviä erityisominaisuuksia.
- voi tekstin lisäksi olla myös kuva, symboli, graafinen esitys, puhetta, ääniä.
- voi olla myös tavaramerkki, tuotenimi tai kuvitteellinen nimi.

Taulukko 1. Terveysväitteiden jaottelu artiklan 13 ja 14 väitteisiin

Väitetyyppi	Esimerkki
Ravitsemusväitteet <ul style="list-style-type: none">• elintarvikkeen hyödyllistä ravintosisältöä käsittelevää väite• energia, ravintoaine tai muu aine	<ul style="list-style-type: none">• Kalsiumin lähde• Sisältää kalsiumia• Sisältää runsaasti kalsiumia
Toiminnalliset terveysväitteet (artikla 13(1)) <ul style="list-style-type: none">• elintarvikkeen terveyshyötyjä käsittelevä väite• kasvu, kehitys, elimistön toiminta, psykologiset toiminnot, käyttäytyminen, laihtuminen, painon kontrollointi, jne.	<ul style="list-style-type: none">• Kalsium on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina.• Kalsium edistää lihasten normaalia toimintaa.

Lasten terveyteen ja kehitykseen viittaavat terveystieteet (artikla 14(1) b)	<ul style="list-style-type: none">• Kalsium on välttämätön lasten luuston normaalille kasvulle ja kehitykselle.
Sairauden riskitekijän vähentämistä koskevat terveystieteet (artikla 14(1)a)	<ul style="list-style-type: none">• Kalsium auttaa vähentämään luumassan mineraalipitoisuuden alenemista vaihdevuodet ohittaneilla naisilla. Luumassan matala mineraalipitoisuus on osteoporoottisten luunmurtumien riskitekijä.
Lääkkeellinen väite, KIELLETTY <ul style="list-style-type: none">• Elintarvikkeella ei saa esittää olevan ihmisen sairauksien ennalta ehkäisemiseen, hoitamiseen tai parantamiseen liittyviä ominaisuuksia	<ul style="list-style-type: none">• Kalsium vähentää osteoporoosin riskiä• Kalsium parantaa osteoporoosin vaurioita• Kalsium hoitaa osteoporoosia• Kalsium ehkäisee osteoporoosia

4 TOIMIJAN OMAVALVONTA

4.1 Toimijan vastuu

Vastuu elintarviketiedoista

Elintarviketietoasetuksen mukaan elintarviketiedoista on vastuussa se toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta pidetään kaupan. Vastuullisen toimijan on varmistettava elintarviketietojen mukanaolo ja oikeellisuus.

Elintarvikealan toimijat, jotka eivät vaikuta elintarviketietoihin, eivät saa toimittaa eteenpäin elintarvikkeita, joiden ne tietävät tai olettavat olevan lainsäädännön vastaisia. Myöskään elintarvikkeen mukana seuraavia tietoja ei saa muuttaa, jos se johtaa loppukuluttajaa harhaan.

Elintarvikealan toimijat ovat vastuussa kaikista elintarvikkeen mukana seuraaviin elintarviketietoihin sekä muuhun markkinointiin tekemistään muutoksista.

Elintarvikkeista esitettävien ravitsemus- ja terveystieteiden käytössä vastuu jakautuu esimerkiksi seuraavasti:

- Toimija on vastuussa niiden elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä esiintyvistä väitteistä, joita se itse valmistaa, valmistuttaa, maahantuo (sisämarkkinoilta ja/tai kolmansista maista) tai pakkaa.
- Toimija on aina vastuussa itse tuottamistaan markkinointimateriaaleista ja niissä käytetyistä väitteistä. Markkinointimateriaalissa (esim. kyltit, esitteet, lehtimainonta, internet, radio, TV) käytetyt väitteet ei saa olla ristiriidassa pakkausmerkinnöissä esitettyjen tietojen kanssa. Tämä koskee kaikkia elintarvikealan toimijoita: valmistaja, valmistuttaja, maahantuoja, pakkaaja, myyjä, kauppias, markkinoija, jne.
- Internetin verkkokaupassa myynnissä olevista elintarvikkeista esitettävistä väitteistä on vastuussa se toimija, joka on rekisteröinyt kyseiset verkkosivut itselleen.

Velvollisuus osoittaa, että markkinointi noudattaa väiteasetusta

Euroopan komissio on julkaissut täytäntöönpanopäätöksen (2013/63/EU) väiteasetuksen 10 artiklan täytäntöönpanoa koskevista suuntaviivoista. Sen mukaisesti hyväksytyjäkään terveystäiteitä ei saa käyttää, ellei niiden käyttö ole täysin väiteasetuksen kaikkien vaatimusten mukaista.

Elintarvikealan toimijan tulee kyetä osoittamaan toimivansa moitteettomasti ja näyttämään ne toimet, jotka se on toteuttanut väiteasetuksen kunkin osan noudattamiseksi.

- Käytetään vain hyväksytyjä väitteitä väiteasetuksen mukaisesti
- Hyväksytyjen väitteiden yhteydessä esitetään väitteiden käytön edellyttämät pakolliset tiedot

Väiteasetuksen artiklan 6 mukaisesti elintarvikealan toimijan tulee pystyä osoittamaan, että elintarvikkeen markkinoinnissa käytetty väite löytyy hyväksytyjen terveystäitteiden luettelosta tai että siihen sovelletaan siirtymäaikaa. Valvoja voi edellyttää, että valvontatilanteessa toimija osoittaa lainsäädännöstä tai Euroopan komission ja EFSA:n rekistereistä tarvittavat dokumentit.

Omavalvontasuunnitelma

Elintarvikealan toimija vastaa tuotteidensa ja niistä annettavien tietojen määräystenmukaisuudesta. Toimijan tulee tunnistaa ja hallita elintarvikelainsäädännön vaatimukset. Määräystenmukaisuuden varmistamisen tulee olla osa toimijan omavalvontaa. Toimijan omavalvontasuunnitelmassa tulee olla kirjattuna elintarviketurvallisuuden ja elintarvikemääräysten kannalta kriittiset kohdat.

Toimijalla tulee olla suunnitelma siitä, kuka yrityksessä vastaa tuotteissa käytettyjen väitteiden määräystenmukaisuudesta sekä siitä millaisiin toimenpiteisiin ryhdytään ja

millaisella aikataululla, jos terveystietojen käytön omavalvonnassa havaitaan puutteita tai virheitä.

Takaisinvedot

Mikäli toimija havaitsee tai saa tietoonsa, että hänen valmistamansa, valmistuttamansa, maahantuomansa, pakkaamansa, myymänsä, markkinoimansa tai muulla tavoin markkinoille saattamansa tuote ei täytä turvallisuudelle asetettuja vaatimuksia, on hänen ryhdyttävä toimenpiteisiin tuotteen vetämiseksi pois markkinoilta ja kuluttajien informoimiseksi.

Takaisinvetoon johtavia syitä ovat esimerkiksi:

- elintarvikkeen markkinoinnissa käytetään sellaisia lääkkeellisiä väitteitä, joista voi olla vaaraa kuluttajan terveydelle esimerkiksi sen vuoksi, että
 - elintarviketta markkinoidaan tietyn sairauden hoitoon tai
 - on epäily, että markkinoinnin vuoksi asianmukainen lääkkeellinen hoito korvataan elintarvikkeen nauttimisella

Tarkempaa tietoa takaisinvedoista ja toimijan velvollisuuksista löytyy Ruokaviraston internetsivuilta: www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-yhteiset-vaatimukset/valvonta/elintarvikkeiden-takaisinvedot/

Lisätietoa omavalvonnasta löytyy Ruokaviraston internetsivuilta: www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-yhteiset-vaatimukset/omavalvonta/

4.2 Valmistajan, valmistuttajan, maahantuojan ja pakkaajan omavalvonta

Elintarvikkeita valmistavalla, valmistuttavalla, maahantuovalla (sisämarkkinoilta ja/tai kolmansista maista) tai pakkaavalla elintarvikealan toimijalla tulee olla riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta sekä sitä koskevasta lainsäädännöstä (elintarvikelaki, 19 §). Toimija ei saa toimittaa eteenpäin tuotetta, jos se tietää tai sillä on syytä olettaa tuotteen olevan lainsäädännön vastainen.

Elintarvikkeita valmistavan, valmistuttavan, maahantuovan tai pakkaavan toimijan tulee varmistaa omavalvonnalla elintarvikkeen turvallisuus sekä tuotteesta annetun informaation todenperäisyys ja lainsäädännön mukaisuus.

Omavalvonnalla tulee varmistaa seuraavien asioiden toteutuminen:
<ul style="list-style-type: none">• Henkilökunnalla on riittävä tietotaito väitteiden käytön suhteen<ul style="list-style-type: none">○ Väitteiden ja niiden edellyttämien lisämerkintöjen vaatimustenmukaiselle käytölle on nimetty vastuuhenkilö
<ul style="list-style-type: none">• Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä kiellettyjä väitteitä<ul style="list-style-type: none">○ Pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä lääkkeellisiä väitteitä○ Pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä väiteasetuksen artiklan 3 tai 12 mukaisia kiellettyjä väitteitä
<ul style="list-style-type: none">• Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa käytetään vain sallittuja väitteitä<ul style="list-style-type: none">○ Käytetyt väitteet ja niiden sanamuodot ovat sallittuja (väite löytyy hyväksytyjen väitteiden listalta tai odotuslistalta tai väitteen käytön lopettamiseen sovelletaan siirtymäaika)○ Mahdollista yleistä, täsmentämättömään hyötyyn liittyvää ilmaisua täydennetään hyväksytyllä terveystväitteellä (artikla 10(3))○ Mahdolliset väitteen sisältämät tuotemerkit, kuvat, graafiset esitykset jne. on huomioitu ja ne ovat väiteasetuksen mukaiset (mahdolliset siirtymäajat, väitteen sisältämää tuotemerkkiä/kuvaa /graafista esitystä tms. on täydennetty hyväksytyllä väitteellä)
<ul style="list-style-type: none">• Väitteiden käytön ehdot toteutuvat<ul style="list-style-type: none">○ Väitteiden käytön ehdot toteutuvat tuotteessa (esim. määrä, onko varmistettu, onko oikeassa tuoteryhmässä)
<ul style="list-style-type: none">• Väitteiden käytön pakkausmerkintävaatimukset täyttyvät<ul style="list-style-type: none">○ Pakkauksessa on ravintoarvoilmoitus (ei koske ravintolisiä)○ Pakkauksessa on ilmoitettu väitteen kohteena olevan aineen määrä○ Pakkauksessa on artiklan 10(2)a-b mukaiset lisämerkinnät (terveysväitteet)○ Pakkauksessa on tarvittaessa artiklan 10(2)c-d ja 14(2) mukaiset lisämerkinnät (terveysväitteet)○ On huomioitu, että väitteiden käyttö markkinoinnissa (esim. esitteet, mainokset, esillepano, internetsivut, sosiaalinen media) edellyttää yllä olevia pakkausmerkintöjä, vaikka itse pakkauksessa ei esitettäisikään väitteitä
<ul style="list-style-type: none">• Takaisinvetoihin on tarvittaessa ryhdytty

Keskeisiä hallintakeinoja maahantuojan, valmistuttajan ja pakkaajan omavalvonnassa ovat toimivat työkäytännöt ja työohjeet

- tavarantoimittajien valinnasta (esim. valmistajalla on laatujärjestelmä, toimittaja-auditoinnit)
- uusien tuotteiden valinnasta (esim. ajantasaiset tuotekuvaukset, spesifikaatiot)
- tiedonhankinnasta ja -välityksestä koskien tuotteiden tuotanto-olosuhteita ja koostumusta
- henkilökunnan osaamisesta, vastuuhenkilöiden nimeämisestä

4.3 Myyjän ja markkinoijan omavalvonta

Elintarvikkeita myyvällä tai markkinoivalla elintarvikealan toimijalla tulee olla riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta sekä sitä koskevasta lainsäädännöstä (elintarvikelaki, 19 §). Myöskään elintarvikkeen myyjä tai markkinoija ei saa toimittaa eteenpäin tuotetta, mikäli se tietää tai sen on syytä olettaa tuotteen olevan lainsäädännön vastainen.

Samat velvollisuudet koskevat kaikkia elintarvikkeita myyviä tai markkinoivia toimijoita, riippumatta siitä rajoittuko toiminta esimerkiksi elintarvikehuoneistoon, virtuaalihuoneistoon, nettimyymälää, verkostomyyntiin tai etämyyntiin.

Valmiiksi pakattujen elintarvikkeiden osalta pakkaukseen tehtyjen merkintöjen oikeellisuudesta on vastuussa se toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta myydään. Mikäli elintarvikkeita myyvä tai markkinoiva toimija myös valmistaa, valmistuttaa, maahantuo tai pakkaa elintarvikkeita, tulee toimijan omavalvonnassa huolehtia tällöin kohdassa 4.2 esitetyistä asioista.

Toimija on aina vastuussa itse tuottamistaan markkinointimateriaaleista ja niissä käytetyistä väitteistä. Tämä koskee kaikkea elintarvikkeen esillepanoa ja markkinointia sekä elintarvikkeesta luotua mielikuvaa, kuten esimerkiksi:

- Pakkaukset, lehti-, radio- ja tv-mainokset, esitteet, lehdet, kirjat, tuotekuvastot, postimyyntikuvastot, internetsivustot, terveydenhuoltoalan ammattilaisille tarkoitettu aineisto, sosiaaliset mediat (mm. Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, YouTube), blogit, kauppakeskusten kuulutukset, kyltit, hyllymerkinnät, esillepanoaineisto, suullinen markkinointi, jne.

Väitteiden käyttö tällaisessa markkinointimateriaalissa ei saa olla ristiriidassa pakkausmerkinnöissä esitettyjen tietojen kanssa. Verkkokauppasivuston rekisteröinyt

toimija on vastuussa verkkokaupassa myynnissä olevista elintarvikkeista annettavien tietojen määräystenmukaisuudesta.

Ravitsemus- tai terveystietojen esittäminen markkinointimateriaaleissa edellyttää tiettyjä pakollisia pakkausmerkintöjä:

- Pakkauksessa on ravintoarvomerkintä (ei koske ravintolisiä)
- Pakkauksessa on ilmoitettu väitteen kohteena olevan aineen määrä
- Pakkauksessa on artiklan 10(2)a-b mukaiset lisämerkinnät (terveystiedot)
- Pakkauksessa on tarvittaessa artiklan 10(2)c-d ja 14(2) mukaiset lisämerkinnät (terveystiedot)

Ellei pakkausmerkinnöissä ole näitä pakollisia pakkausmerkintöjä, ei myyjä voi esittää tuotteesta ravitsemus- tai terveystietoja itse tuottamassaan markkinointimateriaalissa.

5 VIRANOMAISVALVONTA

Elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveystietojen valvonta kuuluu elintarvikelain mukaiseen elintarvikevalvontaan. Valvontaviranomaisten on suoritettava virallisia tarkastuksia valvoakseen ravitsemus- ja terveystietojen noudattamista valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 (14.12.2019 alkaen (EU) N:o 2017/625) mukaisesti.

Euroopan komission täytäntöönpanopäätöksen 2013/63/EU mukaisesti hyväksytyjäkään terveystietoja ei saa käyttää, ellei niiden käyttö ole täysin väiteasetuksen kaikkien vaatimusten mukaista. Kansallisten viranomaisten on ryhdyttävä valvontatoimiin myös, jos hyväksytyjä terveystietoja käytetään väiteasetuksen vastaisesti. Esimerkiksi, jos väitteen käytön edellyttämät pakolliset pakkausmerkinnät puuttuvat.

5.1 Riskiperusteisuus

Elintarvikelain 6 a § mukaisesti lain nojalla säädettyjä velvoitteita toimeenpantaessa (toimijat) ja niiden noudattamista valvottaessa on otettava huomioon toimijan harjoittaman toiminnan

- laajuus (paikallinen / valtakunnallinen toiminta, myyntiartikkeleiden määrä)
- luonne (esim. erityisille kuluttajaryhmille tarkoitetut tuotteet)
- turvallisuus (esim. lääkkeelliset väitteet, varoitusmerkinnät, käyttöohje)

- kuluttajansuoja
 - kuluttajan harhaanjohtamisen estäminen (esim. kielletyt väitteet, käytetään vain sallittuja ravitsemus- ja terveystväitteitä)
 - kuluttajan tiedonsaanti valintojen tekemistä varten (esim. väitteiden käytön edellyttämät pakolliset pakkausmerkinnät)

5.2 Valvontaviranomaiset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tehtävänä on valvoa alueensa elintarvikealan toimijoiden markkinointia sekä elintarvikkeista esitettyjä ravitsemus- ja terveystväitteitä. Tämä koskee kaikkea elintarvikkeen esillepanoa ja markkinointia sekä elintarvikkeesta luotua mielikuvaa, kuten esimerkiksi:

- Pakkaukset, lehti-, radio- ja tv-mainokset, esitteet, lehdet, kirjat, tuotekuvastot, postimyyntikuvastot, internetsivustot, terveydenhuoltoalan ammattilaisille tarkoitettu aineisto, sosiaaliset mediat (mm. Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, YouTube), blogit, kauppakeskusten kuulutukset, kyltit, hyllymerkinnät, esillepanoaineisto, suullinen markkinointi, jne.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tulee varmistua siitä, että toimija korjaa lainsäädännön vastaisen markkinoinnin sekä ravitsemus- ja terveystväitteet. Tarvittaessa on käytettävä hallinnollisia pakkokeinoja sen varmistamiseksi, että toimija tekee tarvittavat korjaukset.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten markkinoinnin valvontaan käyttämistä hallinnollisista pakkokeinoista keskeisin on elintarvikelain 55§:n mukainen määräys.

Ruokaviraston tehtävänä on valtakunnallisesti suunnitella, ohjata ja kehittää ravitsemus- ja terveystväitteiden valvontaa.

Ruokavirasto osittain myös toteuttaa ravitsemus- ja terveystväitteiden valvontaa:

- Ruokaviraston käsittelee erityisen vaikeat, valtakunnallisesti merkittävät markkinoinnin valvontatapaukset.
- Erityistapauksissa, joissa elintarvikkeiden lainsäädännön vastaista markkinointia ei ole saatu korjattua paikallisten elintarvikevalvontaviranomaisten käyttämällä hallinnollisilla pakkokeinoilla, asia voidaan siirtää Ruokavirastoon elintarvikelain mukaista markkinoinnin kieltämistä (65 §) tai markkinoinnin oikaisua (66 §) varten.

- Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit valvovat omavalvonnan toimivuutta ja toteutumista toimialueillaan ottaen siinä myös huomioon elintarvikkeiden ravitsemus- ja terveysväitteisiin liittyvät vaatimukset.
- Ruokaviraston rajavalvontayksikkö vastaa EU:n ulkopuolisista maista tuotavien eläinperäisten elintarvikkeiden vaatimustenmukaisuuden valvonnasta (ml. elintarvikkeiden ravitsemus- ja terveysväitteet).

Aluehallintovirastojen tehtävänä on toimialueellaan suunnitella, ohjata ja valvoa ravitsemus- ja terveysväitteiden valvontaa sekä valvoa ravitsemus- ja terveysväitteisiin liittyvien vaatimusten noudattamista.

Tulli valvoo sisämarkkinoilta ja EU:n ulkopuolelta maahantuotavia ei-eläinperäisiä elintarvikkeita.

Muut valvontaviranomaiset (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Puolustusvoimat) huolehtivat elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveysväitteiden valvonnasta omalta osaltaan.

5.3 Valvonnan toteuttaminen

Elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveysväitteiden valvonta tulee tehdä Oiva-arviointiohjeen 13.3 mukaisesti. Apuna kannattaa käyttää Ravitsemus- ja terveysväitteiden tarkastuslomaketta (Ruokaviraston ohje 17065).

Valvonnassa tulee keskittyä niihin seikkoihin, josta toimija on vastuussa ja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Kohdassa 4 on kuvattu erityyppisten toimijoiden vastuut ja omavalvonnan sisältö. Valvonnan painopiste tulee olla näissä seikoissa.

Jos valvontaviranomainen havaitsee, että elintarvikealan toimija rikkoo voimassaolevia elintarvikemääräyksiä, valvojan tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi.

Oiva-arviointiohjeessa 13.3 on määritelty toimenpiteet, joita elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveysväitteiden valvonnassa havaitut virheet edellyttävät. Tarvittaessa tulee käyttää elintarvikelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja.

Jos valvontaviranomainen havaitsee tuotteissa sellaisia virheitä tai puutteita, joihin toimija ei voi suoranaisesti vaikuttaa, tulee valvontatoimia jatkaa pakkausmerkinnöistä tai markkinointiväittämistä vastuussa olevan toimijan kanssa. Asia tulee siirtää ko. toimijan kotikunnan valvontaviranomaiselle valvottavaksi.

Viranomaisen suorittama ravitsemus- ja terveystieteen valvonta keskittyy

- pakkausmerkintä-, markkinointiaineisto- ja asiakirjatarkastuksiin;
- käytännön toiminnan tarkasteluun;
- omavalvontasuunnitelman kattavuuden ja riittävyyden sekä toteutuksen arviointiin;
- tarvittaessa reseptitarkastuksiin (ohjeistus Ruokaviraston ohjeessa 17055, Pakkausmerkintöjen valvontaohje).

Omavalvontasuunnitelman ja sen toteutuksen arvioinnilla varmistetaan, että

- toimija itse omaan toimintaansa kohdistamalla valvonnalla (omavalvonnalla) hallitsee elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveystieteen vaatimustenmukaisuuden;
- toimijan toteuttamat laadunvarmistusmenettelyt, kuten ohjeet ja dokumentointi, ovat riittäviä.

Pakkausmerkintä-, asiakirja- ja tarvittaessa reseptitarkastuksilla varmistetaan, että toimijan valmistamat tai välittämät elintarvikkeet ovat

- turvallisia ja
- tuotteesta annettu informaatio on todenperäistä

6 VOIMAANTULO

Tämä ohje tulee voimaan 20.3.2019 ja korvaa edellisen version (Ruokaviraston ohje 17060/1, annettu 29.5.2013).

Jaostopäällikkö Annika Nurttila

Ylitarkastaja Marjo Misikangas

Väitteiden valvontaohjeeseen (Ruokaviraston ohje 17060) 20.3.2019 tehdyt muutokset

- Valvontaohjeen tekstiä on lyhennetty ja selkiytetty.
- Luvussa 5.2 on selkeämmin kuvattu kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten ja Ruokaviraston tehtävät.
- Luvut 6. Valvottavat asiat ja 7. Toimenpiteet on poistettu. Valvottavat asiat ja toimenpiteet on kuvattu Oiva-arviointiohjeessa 13.3 Markkinointi (ravitsemus- ja terveystieteen väitteet) ja Ravitsemus- ja terveystieteen väitteiden tarkastuslomakkeessa (Ruokaviraston ohje 17065).